

کشته شدن ابراهیم باخمری (نفس زکیه)

محمد، معروف به "نفس زکیه" و ابراهیم، معروف به "مقتول باخمری" دو تن از فرزندان عبدالله محض بن حسن مثنی بن امام حسن مجتبی(ع) بودند، که در اوائل خلافت بنی عباس، حکومتشان را غاصبانه و غیر مشروع دانسته و بر علیه آنان قیام نمودند.

محمد، معروف به "نفس زکیه" و ابراهیم، معروف به "مقتول باخمری" دو تن از فرزندان عبدالله محض بن حسن مثنی بن امام حسن مجتبی(ع) بودند، که در اوائل خلافت بنی عباس، حکومتشان را غاصبانه و غیر مشروع دانسته و بر علیه آنان قیام نمودند. در اواخر حکومت بنی امیه، از سال 100 تا 132 قمری، قیامی بر ضد امویان در سراسر جوامع اسلامی پدیدار گشت و رهبریت آن را هاشمیان بر عهده داشتند.

مهمترین و معروفترین افراد طایفه بنی هاشم، عبارت بودند از نوادگان علی بن عبدالله بن عباس بن عبدالمطلب [که بعدها به بنی عباس معروف شدند]، نوادگان امام حسن مجتبی(ع) [که بنی الحسن(ع) خوانده می شدند] و برخی از نوادگان امام حسین(ع) [که بنی الحسین(ع) خوانده می شدند]. مجموع آنان، بدون در نظر گرفتن پیشوای خاصی، به "الرضا من آل محمد(ص)" که يك عنوان جاذبه دار و خوش آیند بود، دعوت می کردند. اما هنگامی که قیام سراسری مردم به ثمر نشست و خلافت ستمکارانه امویان زایل گردید، بنی عباس پیش دستی کرده و خلافت را از رقبای دیگر خود، یعنی از بنی الحسن(ع) و بنی الحسین(ع) ربودند و در مسند خلافت اسلامی قرار گرفتند.

برخی از علویان، به خلافتشان رضایت داده و با آنان همراه شدند و یا حداقل، موضع مخالف نگرفتند. ولی برخی دیگر، به ویژه فرزندان عبدالله محض، از آغاز، ناسازگاری در پیش گرفته و با آنان مخالفت نمودند.

ابوالعباس سفاح، نخستین خلیفه عباسی، رفتار نیکویی با علویان در پیش گرفت و آنان را از خود راضی نگه داشت ولی هنگامی که خلافت به منصور دوانقی رسید، شدت عمل نشان داد و مخالفان را به قیامی بزرگ وادار کرد. پیشوایی قیام ضد عباسیان را محمد بن عبدالله، معروف به نفس زکیه بر عهده داشت. وی در جمادی الآخر سال 145 قمری در مدینه منوره قیام کرد و این شهر و حوالی آن را از دست عوامل منصور دوانقی بیرون آورد و به برادر خود ابراهیم، که در عراق ساکن بود، دستور داد قیامش را آشکار کند و دست منصور دوانقی را از عراق کوتاه نماید.

ولی محمد بن عبدالله نتوانست چندان دوام آورد و در نبرد با سپاهیان مهاجم منصور، در رمضان همان سال شکست خورد و به همراه تعداد زیادی از همراهانش کشته شد.

اما برادرش ابراهیم، در نخستین روز ماه مبارک رمضان سال 145 قمری در بصره قیامش را آشکار کرد و با فداکاری های هوادارانش، این شهر را از سیطره عباسیان بیرون آورد و سپس سپاهیان را به شهرهای اطراف فرستاد و برخی از آن ها را از تصرف عباسیان خارج کرد. سپاهیان وی در مناطق فارس، اهواز، واسط، کسکر، مداین و بسیاری از نقاط جنوب غربی ایران و جنوب عراق به پیروزی رسیدند. شهر بزرگ کوفه، گرچه در تصرف عباسیان بود، ولی تعداد یکصد هزار رزمنده، آماده حضور در رکاب ابراهیم و نبرد با سپاهیان بنی عباس بودند.

مردم، علاقه خاصی به ابراهیم نشان داده و او را امیرالمؤمنین، می خواندند و منتظر پیروزی نهایی او بر عباسیان بودند. منصور دوانقی، احساس خطر بزرگی می کرد و حتی آماده گریختن به مناطق دور دست گردید. وی برای جلوگیری از نفوذ زیادتر ابراهیم، سپاهیان خویش را از مناطق مختلف، از جمله: حجاز، ایران و عراق فراخواند و سپاه عظیمی تشکیل داد و آنان را برای نابودی قیام ابراهیم، به سوی کوفه اعزام کرد.

از آن سو، ابراهیم بن عبدالله به قصد ورود به کوفه و بهره وری بیشتر از شیعیان مقیم این شهر بزرگ، از بصره خارج گردید و به سوی کوفه حرکت کرد.

دو سپاه، در مکانی به نام "باخمری" واقع در 16 فرسنگی کوفه به یکدیگر رسیده و نبرد بزرگی را آغاز کردند.

در ابتدا، سپاهیان ابراهیم بر سپاهیان منصور فائق آمده و آنان را به عقب نشینی وادار کردند و به پیروزی رسیدند. ولی ابراهیم به سپاهیان خویش فرمان داد، که از تعقیب فراریان دست برداشته و به اردوگاه خویش برگردند. آنان در بازگشت، که کار را تمام شده پنداشته بودند، يك باره با تهاجم دیگر سپاهیان منصور مواجه شدند و در این مرحله، کشته زیادی دادند و در میدان نبرد، تیری به ابراهیم اصابت کرد و او را نقش بر زمین نمود.

پس از کشته شدن ابراهیم، سپاه وی از هم گسست و متحمل شکست نهایی شد.

سر ابراهیم را از بدن جدا کرده و به نزد منصور دوانقی رسانیدند.

این رویداد، در 25 و به قولی در 26 ذی قعدة سال 145 قمری واقع گردید و چون ابراهیم در آن مکان [باخمري] کشته شد، به مقتول باخمري، معروف گردید.

گفتنیاست، ابوحنیفه [پیشوای حنفیان] از هواداران جدی ابراهیم بود و به او کمک های مالی و تبلیغاتی زیادی نمود و فتوا به پشتیبانی از وی و حضور در قیامش داده بود.

بدین لحاظ، پس از قتل ابراهیم، مورد خشم منصور دوانقی قرار گرفت.